

1 **Arbeiderpartiet bygger sterke fellesskap i Innlandet!**

2 Vi i Arbeiderpartiet bygger vår politikk på verdiene frihet, likhet og solidaritet. Vårt mål er at
3 folk kan leve trygge og meningsfulle liv. Vi skal derfor bygge sterke fellesskap som utjevner
4 sosiale forskjeller og gi muligheter til alle.

5 Norge står overfor utfordringer bl.a. knytta til inkludering, klima og digitalisering. Mange av
6 løsningene har vi i Innlandet. Arbeiderpartiet vil bygge det inkluderende, inspirerende og
7 innovative Innlandet.

8 Derfor har Innlandet Arbeiderparti vedtatt et fylkesvalgprogram vi inviterer velgerne til å
9 stemme på og vi vil kjempe for å gjennomføre vår politikk. Vi framhever ti løfter i programmet,
10 og vi ønsker en politikk for å utvikle hele Innlandet. Vi skal gi alle regionene redskaper til å
11 dyrke sine fortrinn.

12 For oss handler levende bygder om å få fram det beste i hele Innlandet. Derfor er
13 næringsutvikling kjernen i vår politikk, og vi støtter bedrifter og gründere som vil investere i
14 nye arbeidsplasser. Vi skal skreddersy politiske prosjekter for både fjellregionen,
15 mjøsområdet og den sørlige delen av Innlandet. By og land – hand i hand!

16 Vi skal bygge et moderne og bærekraftig fylke der alle kan være seg selv og realisere sitt
17 potensial. Vi har tydelige og stolte linjer bakover som gjør oss stødige og trygge i vegen
18 framover. Innlandet Arbeiderparti mener vi løser framtidas utfordringer best i fellesskap. Vi
19 bygger Innlandet sammen!

21 **Gode helsetjenester for alle**

22 Økonomien ved de offentlige sykehusene må styrkes, og utviklingen mot en todelt
23 helsetjeneste må stanses. Vårt politiske mål er en sterk offentlig helsetjeneste som gir god
24 behandling til alle uavhengig av privatøkonomi.

25 Innlandet Arbeiderparti krever at nytt sykehus ved Mjøsbrua bygges snarest mulig. I tillegg er
26 ambulanse viktig for et langstrakt fylke som vårt. Vi krever at ny legehelikopterbase sentralt
27 plassert ved Mjøsa etableres nå. Det er viktig å legge til rette for en styrket samhandling
28 mellom sykehusene og kommunene, herunder desentraliserte spesialisthelsetjeneste, der
29 dette er naturlig og gir gode løsninger for pasientene. Dette er viktig for å kunne rekruttere
30 kompetanse i distriktene i fremtiden.

31 I satsingen på forebygging blant barn og unge mener vi at det er behov for tverrfaglig
32 helsehjelp i grunnskole og videregående skole. Digital ungdomshelsetjeneste bør være et
33 satsningsområde på de eldre klassetrinnene.

34 Frivilligheten bidrar til mye verdiskapning i samfunnet. Innlandet Arbeiderparti mener økt
35 samhandling mellom frivilligheten og det offentlige bør styrkes.

36 Innlandet Arbeiderparti vil at eldre som ønsker å bo hjemme, skal få mulighet til å gjøre det
37 så lenge det er mulig. Samtidig skal det være god tilgang på sykehjem eller omsorgsbolig av
38 god kvalitet når behovet for slike melder seg.

39 Innlandet Arbeiderparti mener staten bør ta en større del av regninga for ressurskrevende
40 tjenester, slik at kommunene kan gi best mulig helsetjenester til alle.

41 Den nasjonale legemiddelberedskapen skal sikre tilgang på kritiske legemidler ved akutte
42 hendelser og ved forsyningssvikt. I dag ser vi at pasienter og brukere går tomhendte hjem fra
43 våre apoteker. Innlandet Arbeiderparti mener man må styrke legemiddelberedskapen for å
44 sikre tilgangen til kritiske medikamenter.

45 Innlandet Arbeiderparti mener at alle skal ha like muligheter til å få tannbehandling
46 uavhengig av privatøkonomi. Vi vil at tannlegebehandling gradvis skal fases inn under
47 Folketrygdens ansvarsområde for å redusere sosiale forskjeller. Innfasingen må starte med
48 de yngste aldersgruppene og de gruppene som har de mest kostnadskrevende
49 behandlingene.

50 **Innlandet Arbeiderparti:**

- 51 • Krever at ett nytt sykehus ved Mjøsbrua bygges snarest mulig.
- 52 • Etablere legehelikopterbase plassert i «Mjøsbyen» nå
- 53 • Arbeide for at elever får tverrfaglig helsehjelp i våre skoler.
- 54 • Arbeide for økt samhandling mellom det offentlige og frivilligheten.
- 55 • At eldre skal få bo hjemme så lenge det er mulig.
- 56 • At staten tar en større del av regninga for ressurskrevende tjenester.
- 57 • At den nasjonale legemiddelberedskapen styrkes.
- 58 • Gradvis fase inn nye grupper som får refundert sine utgifter til tannbehandling i
- 59 folketrygden.
- 60 • Samhandlingen mellom sykehusene og kommunene må styrkes.

Rettferdig samferdselspolitikk bygger landet

Det nye Innlandet fylke er en region på 52590 km². Det sier seg selv at med det bosettingsmønsteret vi har, må samferdselsårene fungere så optimalt som mulig. Kollektivtilbudet må styrkes og bygges ut slik at flere både kan og vil benytte seg av tilbudet. Det skal jobbes aktivt med å finne nye måter å løse kollektivtransporten på i distriktene.

«Lottorekka» må fullføres med Rv 3, Rv 4, E6 og E16. Innlandet Arbeiderparti skal jobbe for at parsellen på RV 4 fra Raufoss via Gjøvik til Mjøsbrua utbygges til firefelts vei, og med tunnel i Gjøvik.

Trafikksikkerhet må ha høyeste prioritet uavhengig hvem som er vegeier, og rasutsatte strekninger som f.eks. E16 Kvamskleiva i Valdres må få snarlig oppstart. Prosjektet har både reguleringsplan og byggeplan klar.

Fylkesvegnettet trenger opprustning og den neste valgperioden må vedlikeholdsetterslepet reduseres enda mer. Vinterdriften må generelt bedres, og samordnes på tvers av fylkesgrenser og kommunegrenser. Innlandet Arbeiderparti vil ha et bruprogram for Innlandet.

En kommer ikke utenom bompengefinansiering ved utbygging av riksvegene våre. Men takstnivået må være på et akseptabelt nivå og en må ikke belaste bilistene mer enn høyst nødvendig. Innlandet Arbeiderparti mener at når prosjektet på Rv 3/25 mellom Løten og Elverum blir rimeligere enn først antatt, må dette også komme bilistene til gode ved lavere bomavgifter. Fordelingen må være 60-40 slik som stortingsmeldingen sier.

Når ny Mjøsbru skal bygges går Innlandet Arbeiderparti inn for å bevare dagens bro i Europaveinettet som avlastning, gang og sykkelbru. Staten v/ Nye Veier må ta kostnaden for dette i forbindelse med utbyggingen av hele strekningen.

Togtilbudet er svært viktig for mange i det nye Innlandet, både i jobbsammenheng og i fritiden. Vi ønsker også at flere av våre deltidsinnbyggere skal kunne benytte seg av togtilbudet for å komme seg inn og ut av distriktet. For Innlandet Arbeiderparti er den viktigste jernbanesatsingen utbygging av dobbeltspor langs hele Intercity-strekningen på Dovrebanen. I tillegg må Godspakke Innlandet komme på plass, herunder elektrifisering av hele Solør- og Rørosbanen. Rørosbanen elektrifiseres nå fra Hamar til Elverum. Innlandet Arbeiderparti vil også kjempe for at Kongsvingerbanen og Gjøvikbanen forsterkes med flere avganger, flere og lengre krysningsspor, perrongforlengelser og moderne togmateriell.

Innlandet Arbeiderparti mener at alle deler av norsk jernbane skal eies og driftes av det offentlige. Vi vil også jobbe for at regjeringens privatiserings- og oppstykkingsreform overfor jernbanen blir stanset og reversert.

For å ivareta stabil og trygg mobil- og bredbåndsdekning i fylket vårt, må denne livsviktige infrastrukturen prioriteres høyere og det må settes høye krav til leverandørene. Tilstander som vi har sett blant annet sør i Hedmark og i Ottadalen, der hele samfunnet var slått ut høsten 2018, må ikke kunne gjenta seg. Det må stilles krav til aktørene innen telekommunikasjon for å unngå nedetid på kritisk infrastruktur.

Tilgang på høyhastighets internett må bli en rettighet på lik linje med strøm, og staten må ta et større ansvar ved å øke de økonomiske rammene for å nå målet om full bredbåndsdekning til folket. Dette er viktig for bosatte, næringsdrivende og ikke minst deltidsinnbyggerne som vi ønsker skal tilbringe enda mer tid i vårt fantastiske fylke. Det skal være like digitale muligheter for alle, uavhengig av bosted.

105 Innlandet Arbeiderparti er sterkt imot den stadige sentraliseringen hos dagens regjering. En
106 omlegging av strukturen for Statens Vegvesen vil få store konsekvenser for folk i vårt fylke.
107 Vi krever at Lillehammer skal få hovedkontoret og en av divisjonene i den nye
108 divisjonsmodellen til SVV og vi ønsker at trafikkstasjonene i regionene skal opprettholdes -
109 og heller gis flere oppgaver enn færre. Infrastrukturen er ennå ikke på plass slik at det er
110 mulig for befolkningen å løse alle oppgaver digitalt slik SVV ønsker.

111 **Innlandet Arbeiderparti vil:**

- 112 • Fullføre lottorekka med Rv 3, Rv 4, E6 og E16.
- 113 • Ha på plass parsellen fra Raufoss til ny Mjøsbru som firefelts motorvei, med tunnel
- 114 under Gjøvik.
- 115 • Kreve at trafikksikkerhet har høy prioritering ved samferdselsprosjektene.
- 116 • Fortsette å ta igjen vedlikeholdsetterslep ved fylkesveiene.
- 117 • Kreve at InterCity-utbyggingen fullføres med dobbeltspor til Lillehammer.
- 118 • Elektrifisere Røros- og Solørbanen.
- 119 • At Godspakke Innlandet blir realisert snarest mulig.
- 120 • At alle deler av norsk jernbane skal eies og driftes av det offentlige.
- 121 • At tilgang på høyhastighets internett må bli en rettighet på lik linje med strøm.
- 122 • At staten satser betydelig mer på utbygging av bredbånd og at man evner å ivareta
- 123 samfunnssikkerhet på en bedre måte enn i dag.
- 124 • Ha Lillehammer som hovedkontor for Statens Vegvesen i den nye divisjonsmodellen.
- 125 En av divisjonene må også lokaliseres til Lillehammer.
- 126 • At trafikkstasjonene i regionene opprettholdes, og heller gis flere oppgaver enn færre.
- 127 • Innlandet Arbeiderparti vil ha ferdigstilt dobbeltspor på hele Dovrebanen innen 2030.
- 128 • Arbeide for at vi får et seriøst sonesystem med overganger mellom tog, buss og bane
- 129 i Innlandet og Viken.

130 **Norsk olje og gass**

131 Vi står ved inngangen til en stor omstilling. I løpet av noen få tiår må vi skape mange nye,
132 gode og grønne jobber som vi kan leve av i en tid der vi ikke lengre kan tillate oss å leve av å
133 forurense. Jobbene vil ikke komme av seg selv. De internasjonale klimamålsetningene og
134 fremskrivninger viser oss en nedgang i lønnsomheten i nye olje- og gassfelt. Norge må øke
135 farten i overgangen til det grønne skiftet.

136
137 Sammen med de rundt 170.000 sysselsatte i olje- og gassnæringen må vi gå for full maskin
138 inn i omstillingen til et klimavennlig samfunn. Norge har noen av verdens dyktigste
139 fagarbeidere og ingeniører som vil bidra til å kutte sektorens utslipp ytterligere, og til å bruke
140 kunnskap og erfaring til å utvikle fornybar energi, hydrogen og innen karbonfangst og -lagring
141 der vi er verdensledende.

142
143 Innlandet Arbeiderparti vil:

- 144
145 • At Norge skal være et samfunn med null utslipp i 2050
146 • Bruke erfaringene fra olje- og gassvirksomheten til å gjøre Norge verdensledende på
147 havnæring.
148 • Stille strenge krav til ytterligere utslippskutt fra olje- og gassvirksomhet
149 • Bruke inntektene fra CO2-avgiften på sokkelen til utvikling av klimateknologi
150 • Ha et sysselsettingsprogram som skal styre kompetansen i oljenæringa over mot
151 fornybare næringer
152 • At Norge skal gå i front på karbonfangst og -lagring
153 • Stille strenge krav til oljeselskapa, slik at mer av verdiskapinga blir igjen lokalt
154 • At eventuelle tillatelser til ny petroleumsvirksomhet skal være bygget på føre vår-
155 prinsippet og strenge krav til miljø og sikkerhet

156
157 Petroleumsvirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja vil føre til naturinngrep i et av
158 verdens mest sårbare havområder som blant annet er et av våre viktigste gyteområder for
159 fisk. Å sette i gang petroleumsvirksomhet her vil true naturmangfoldet og fiskerigrunnlaget i
160 området. Vi mener at det langsiktige hensynet til fiskeressursene skal veie tyngre enn de
161 kortsiktige ønskene til oljeindustrien.

162
163 Et for stort fokus på petroleum står i direkte konflikt med satsing på eksisterende næringer og
164 fornybar energi i Nordland, der det finnes mange fremtidsrettede næringer som kan bestå
165 langt inn i framtida og skape tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser.

166
167 Innlandet Arbeiderparti mener:

- 168 • At det ikke skal foregå petroleumsvirksomhet på feltene Nordland 6, Nordland 7 og
169 Troms 2.

Det grønne skiftet må realiseres med tydelig politikk!

FNs klimapanel la i 2018 frem en ny klimarapport om konsekvensene av menneskeskapte klimagassutslipp. Rapporten slår fast at verdenssamfunnet ikke har kommet langt nok, artsmangfoldet vil dø ut, millioner av mennesker vil bli drevet på flukt og økende ekstremvær vil endre måten vi lever på hvis vi ikke begrenser den globale oppvarmingen. Verden har 12 år på seg til å redde klimaet, da kan ikke dagens tempo i olje- og gassutvinning videreføres.

Når olje- og gassinntektene blir mindre, må vi finne nye inntekter for å holde oppe velferdsstaten. Innlandet Arbeiderparti mener at bioøkonomien har naturgitte forutsetninger for å være den sterkeste arvtakeren. Bioøkonomi handler om å skape verdier og inntekter av alt som gror og som kan gjenskapes.

Flere av FN's bærekraftsmål faller sammen med Norges og Innlandets sterke sider og forutsetninger. Innlandet er tyngdepunktet for den landbaserte bioøkonomi i Norge. Vi har de største jord- og skogressursene. Vi er i fremste verdensklasse på kunnskap, forskning og anvendelse.

Bioøkonomi er en nøkkel til framtida. Vi er klare til å bruke denne nøkkelen. Med god politisk drahjelp åpner vi døra til alle mulighetene. Satsing på bioøkonomi vil være til gagn for oss alle; for Innlandet, for Norge og for vår felles framtid. Politiske virkemidler må på plass for å realisere det grønne skiftet. Det overordnede målet er å stanse klimaendringene, men dette vil også sikre vår felles velferd gjennom å skape nye bærekraftige arbeidsplasser og inntekter til fellesskapet.

Innlandet Arbeiderparti krever:

- Vi må forberede nasjonen på redusert olje- og gassvirksomhet, det grønne skiftet må initieres med tydelig politikk
- Staten må bruke erfaringen fra da vi bygde opp olje- og gassnæringen, statlig risikoavlastning, tydelig FoU innsats, kompetanseoppbygging gjennom statlige selskaper og nasjonal styring og kontroll med ressursene
- Strengere krav til bærekraft for næringslivet.
- Dagens utfordringer med produksjon av mat med bruk av import av soya, antibiotika, lakseproduksjon med rømninger og lus må løses gjennom å finne bærekraftige løsninger. Vi må finne nye kilder til protein og karbohydrater i før.
- Vi krever en aktiv stat som bidrar til å realisere innlandsoppdrett.
- Etablering av et CO2-fond for næringstransport.
- Staten må styre deler av forskningen mer mot næringsutvikling. Målet er å finne nye bærekraftige løsninger på forbruket, ett eksempel kan være naturbaserte materialer som kan erstatte plast.

Ta hele Innlandet i bruk

For Innlandet Arbeiderparti er det viktig å føre en aktiv distriktpolitikk for å utvikle vår region. Sterke distrikt er avgjørende for verdiskapningen i Norge. Politikken er nødt til å favne bredt og være tilpasset slik at by og land kan gå hånd i hand. En nødvendig forutsetning for dette er arbeidsplasser og en aktiv næringspolitikk i distriktene. Et landbruk tilpasset fremtidens utfordringer, desentraliserte statlige arbeidsplasser og rimelige og effektive transportløsninger står sentralt i så måte.

Etter flere somre med tydelige klimasvingninger, der ekstreme tørkeperioder eller nedbørsperioder har blitt mer vanlig i Norge, er det behov for å gjøre tiltak som rustet det norske landbruket bedre for klimaendringer.

Kulturlandskap og naturtyper er i ferd med å forsvinne. Det skyldes endringer i jordbruk og skogsdrift. Gjengroing grunnet opphørt utmarksbeiting er en trussel mot det biologiske mangfoldet. Flere arter som lever i kulturlandskapet står i fare for å forsvinne. Både planter og dyr er avhengige av disse leveområdene. Ca. 30 prosent av artene på den norske rødlista over truede og sårbare arter er knyttet til jordbrukets kulturlandskap, vesentlig til utmark. Tap av kulturlandskap vil også få store konsekvenser for reiseliv og næringsutvikling.

Innlandet Arbeiderparti vil at:

- Det arbeides for at flere statlige arbeidsplasser flyttes ut av Oslo-regionen. Nye statlige arbeidsplasser bør etableres utenfor Oslo, gjerne i regionen Innlandet.
- Det opprettes nasjonale tilskuddsordninger for klimatilpassing av landbruket og utslippsreducerende tiltak i landbruket.
- Det biologiske mangfoldet skal bevares, ved at husdyr opprettholder kulturlandskapet og utmarka.
- Rovdyrbestandene forvaltes i henhold til rovdyrforliket fra 2016. Rovviltnemdenes vedtak skal følges.
- Uttak av rovdyr må skje enklere og raskere, også innenfor forvaltningssona for ynglende ulv. Et virkemiddel for å få til dette er en ny forskrift for skadefelling av rovdyr.
- Det utredes en ordning med differensiert drivstoffavgift i områder der bilen er eneste framkomstmiddel og der det er liten mulighet for å kjøre kollektivt til og fra arbeid.
- Kultur- og reiselivsfylket vårt skal videreutvikles med en grønn og bærekraftig profil
- De økonomiske produksjonsvirkemidlene skal omfordes for styrke små og mellomstore gårdsbruk.

Gode liv til barn og unge

Arbeiderpartiet har gjennom den norske modellen bygget opp velferdsstaten og sikret velferd, trygghet og utdanning til alle. Arbeiderpartiet vil gi alle barn og unge mulighet til et godt liv - uavhengig av familiebakgrunn, sosial status, kjønn, funksjonsevne, økonomi eller geografi. Vi vil ha sterke fellesskap og sier nei til privatisering.

Grunnlaget for likestilte familier og et likestilt samfunn starter i barneårene. For Innlandet Arbeiderparti er det sentralt å sikre foresatte like rettigheter til å ta ut foreldrepermisjon med sitt barn. Vi støtter dagens tredelte permisjonsordning.

Alle barn skal være sikret tidlig hjelp og god omsorg og beskyttelse når det trengs. Kvaliteten på barnevernet er avgjørende for å sikre barns rettigheter. De ansatte i barnevernet må gis mulighet til veiledning, etter- og videreutdanning. Innlandet krever en nasjonal satsing på en sterkt offentlig barnevernstjeneste, der barnevernet får økte overføringer fra staten.

For Innlandet Arbeiderparti er det viktig at alle skal ha like muligheter til å lykkes i skolen. Vi er for leksehjelp, tilpasset opplæring og at elevene får motiverende oppgaver de mestrer. Flere lærere, bedre spesialundervisning og mer praktisk læring kan løfte elever som i dag ikke får den hjelpen de trenger. Vi vil ha aktiv innsats mot mobbing og skape en inkluderende skole med nok ressurser til å løfte alle elever. Skolen har et særansvar for at elevene mestrer leksene som gis. Derfor mener vi at dagens ordning med hjemmelekser skal avvikles og gjøres om til skolelekser. På den måten får alle elever muligheten til å få den samme gode hjelpen av dyktige pedagoger, og være mindre avhengige av foreldrenes forutsetninger og utdanningsbakgrunn. Skole-hjem samarbeid skal vernes om og utvikles. Det kan handle om dialog, veiledning og informasjon.

Innlandet Arbeiderparti vil innføre et sunt og næringsrikt måltid til alle på grunnskolen. Ordningen skal finansieres med statlige midler, vi mener skolemat til alle er et ansvar velferdssamfunnet må ta. Et godt og næringsrikt måltid vil være med på å utjevne sosiale forskjeller og være med på å gi alle barn og unge et bedre utgangspunkt for læring.

Innlandet Arbeiderparti vil at det innføres gratis SFO, og at det opprettes en nasjonal ordning med statlige overføringer til å etablere utstyrsbibliotek/utstyrssentraler i kommunene. Arbeiderpartiet vil at alle barn skal få tilbud om kulturskole for en rimelig pris. Vi vil øke borteboerstipendet. Innlandet Arbeiderparti mener det er feil at familier som søker om sosiale stønader får avkortet økonomisk hjelp fordi de mottar barnetrygd.

Innlandet Arbeiderparti vil jobbe aktivt for at NTNU Gjøvik og Høgskolen i Innlandet skal få gode rammevilkår og at det skal legges til rette for økt forskning med sterke fagmiljøer og flere studenter. Arbeidslivet krever at flere må omskolere og videreutdanne seg. Desentralisert utdanning sikrer livslang læring, og ny teknologi gjør dette mulig. Vi skal bidra til at institusjoner, karrieresentre og lokale studiesentre tilbyr riktig utdanning. Det skal tilbys voksenopplæring og tilbud innen fagskole og høyere utdanning. Vi har en for høy andel som ikke deltar i arbeidslivet. Mennesker som står utenfor arbeidslivet må inkluderes. Målfakta tiltak for dem kan dekke framtidig behov for arbeidskraft, samtidig som vi sikrer enkeltmennesker en jobb å gå til.

En sterk offentlig sektor gir like muligheter til velferd for alle. Kommersielle velferdsleverandører setter den norske modellen i fare. Innlandet Arbeiderparti ønsker ikke en slik utvikling, som gir profitt til private investorer innen barnehage, skole og helsetjenester.

Retten til selvbestemt abort

Arbeiderpartiet har en lang og stolt historie i kampen for selvbestemt abort. Helt siden Odvar Nordli sin regjering innførte loven om selvbestemt abort i 1978 har Arbeiderpartiet sloss for at det er kvinnen selv som skal bestemme om en abort skal kunne utføres eller ikke. Og vi står som garantist mot at denne retten uthules.

Det må være kvinnen selv som bestemme hvor mange barn hun vil ha, og hva hun kan klare av belastning i et svangerskap. Dagens regjering vil innskrenke abortloven, og dermed retten til selvbestemt abort.

En rett som er betinget er ingen rett. Retten til selvbestemt abort er, skal og må være ubetinget og ufravikelig.

Et samfunn som nekter kvinner kontroll over egen kropp, er både ufrie og farlige. Innlandet Arbeiderparti vil verne om kvinners rett til å bestemme over egen kropp, og jobbe aktivt for at dagens abortlov forblir uendret.

Kampen for kvinners rett til å bestemme over sin egen kropp er en av de store likestillingskampene både nasjonalt og internasjonalt. Statsministerens og regjeringens svekkelser av abortloven viser at vi nok en gang må mobilisere for å kjempe kampen på nytt.

Dessverre står det enda dårligere til med abortrettighetene i flere andre land. Det finnes land hvor det å utføre en abort kan medføre fengselsstraff og mange aborter utføres derfor under forhold som ikke er egnet til det.

I USA har Donald Trump signert en presidentordre som kutter støtten til organisasjoner som jobber med abortspørsmålet. Dette er også en utvikling som Arbeiderpartiet vil ta kampen mot.

Innlandet Arbeiderparti vil:

- Forsvare abortloven mot regjeringens endringsforslag
- At muligheten til å gjennomføre trygge aborter blir en viktig del av norsk bistandspolitikk
- At Norge bruker FN og andre internasjonale organer for å løfte kampen for trygge aborter og kvinners rettigheter

330 **Arbeid å gå til – lønn å leve av**

331 Faste ansettelser er grunnmuren i arbeidslivet, og sikrer trygghet for arbeidstakerne
332 og kompetanse på arbeidsplassene.

333 Arbeidslivet er i endring gjennom nye kontraktsformer og nye former for
334 bedriftsorganisering. Dette skaper et løsarbeidersamfunn der faste ansettelser i
335 stadig flere deler av arbeidslivet ikke lenger er normalen, og der makt flyttes fra
336 arbeidstakere til arbeidsgiver. Omgåelser av lønns- og avtaleverk, økt bruk av innleie
337 og bemanningsbyråer, og mer sosial dumping er en del av dette bildet. Innlandet
338 Arbeiderparti vil kjempe for at det etableres et akrimssenter i Innlandet.

339 Innlandet Arbeiderparti mener det er en forutsetning at norske lønns- og arbeidsvilkår og
340 arbeidsmiljølov skal legges til grunn for alt arbeid som utføres i Norge og at bedrifter skal
341 kunne konkurrere på like vilkår.

342 Det offentlige må gå foran i arbeidet for et seriøst arbeidsliv. Offentlig sektor som
343 innkjøper har et ansvar og en plikt til å bruke sin markedsrett til det beste for samfunnet.
344 Innlandet Arbeiderparti mener at kommuner og fylkeskommuner må vedta regler for anbud i
345 sin kommune og sørge for at dette følges opp i forbindelse med kjøp av varer og tjenester.

346 Det skjer stadig liberalisering av åpnings- og arbeidstider. Innlandet Arbeiderparti
347 vil forsvare normalarbeidsdagen, sikre at retten til hele stillinger blir reell for alle
348 arbeidstakere og jobbe for at søndagen fortsatt skal være en annerledesdag.

349 Kvinner har fremdeles en systematisk svakere arbeidslivstilknytning enn menn, både
350 i form av andelen i jobb og andelen som jobber deltid. Kvinner står generelt i en
351 svakere økonomisk posisjon, og er overrepresentert i midlertidige stillinger og i
352 lavlønnsyrker. Innlandet Arbeiderparti skal være den politiske kraften som sørger for at
353 målet om hele, fulle stillinger nås gjennom at kommuner forplikter seg til å utforme
354 handlingsplaner som sikrer dette.

355 Innlandet Arbeiderparti mener det er behov for økt satsning for en aktiv inkluderingspolitikk,
356 for å få flere som i dag står utenfor arbeidslivet inn. Påfyll av kunnskap er viktig.
357 Arbeiderpartiet sin kompetansereform vil gi læring gjennom hele livet.

358 Organisasjonsgraden må økes. Innlandet Arbeiderparti vil heve fagforeningsfradraget for å
359 bidra til en styrka organisasjonsgrad i norsk arbeidsliv.

360 Innlandet Arbeiderparti vil lovfeste retten til lærlingplass. Fram til dette er på plass skal elever
361 på videregående skole i Innlandet være garantert en lærlingplass hvis de fullfører og består
362 vg1. Det vil sikre at alle yrkesfagelever får lik mulighet til å ferdigstille utdanningen sin. Alle
363 kommuner bør ha minst en lærling per 500 innbyggere.

364 Pensjonistene har de senere år opplevd gradvis svekkelse av sin kjøpekraft, sammenlignet
365 med yrkesaktive. De eldres innflytelse i samfunnet må økes, og Innlandet Arbeiderparti vil
366 jobbe for å gi pensjonistene større innflytelse på de årlige trygdeoppgjørene. Dette for å sikre
367 sterkere samsvar mellom kjøpekraftutviklingen hos pensjonister og den yrkesaktive
368 befolkningen.

369 **Innlandet Arbeiderparti mener at:**

- 370 • Arbeidstilsynet, kontrollfunksjonen i skatteetaten og Økokrim må styrkes, og
371 sørge for etatene har nødvendige virkemidler, for bekjempelse av arbeidslivs-
372 kriminalitet og sosial dumping. Det må etableres et akrimssenter i Innlandet.

- 373 • Allmengjøringsinstituttet må styrkes.
- 374 • Kollektiv søksmålsrett må gjeninnføres.
- 375 • Norske lønns- og arbeidsvilkår, arbeidsmiljølov og avtaleverk skal legges til grunn
- 376 for alt arbeid som utføres.
- 377 • Fast ansettelse i hele stillinger skal være hovedregelen i norsk arbeidsliv.
- 378 • Den generelle adgangen til midlertidige ansettelser må fjernes.
- 379 • Normalarbeidsdagen skal forsvares og søndagen fortsatt skal være en
- 380 annerledesdag.
- 381 • Opprettholde og forbedre dagpengeordningene for arbeidsledige og permitterte.
- 382 • Det må jobbes for en mer aktiv og målrettet arbeidsmarkedspolitikk med økt vekt
- 383 på kompetanse.
- 384 • Det må etableres nasjonalt varslerombud.

En human og rettferdig flyktningpolitikk

Når Arbeiderpartiet nasjonalt nå skal utforme ny politikk på migrasjonsområdet er det viktig at denne politikken har en klar forankring i vårt sosialdemokratiske verdigrunnlag, og at den er basert på solidaritet med de som flykter. Vår flyktningpolitikk må være rettferdig og human. Den må forene stabile og langsiktige regler med en vellykket integrering, og den må basere seg på et internasjonalt samarbeid og regelverk.

Barn på flukt er en spesielt sårbar gruppe, både om de er på flukt sammen med familie, men ikke minst om de er på flukt alene. I saker som omhandler barn skal hensynet til barnets beste veie tungt.

Arbeiderpartiet vil føre en human asylpolitikk som tar imot de som trenger beskyttelsen mest. Arbeiderpartiet vil ta imot de som kan integreres i det norske samfunnet, men også de ressursvake. Norge skal ta imot flyktninger som er handikappet og legge til rette for at også de blir godt integrert i samfunnet.

FNs Høykommissær for flyktninger ber flest mulig land ta imot flere kvoteflyktninger. Antall overføringsflyktninger som er klar for å bli bosatt har de siste årene økt dramatisk. Dette er flyktninger som har meget stort behov for å komme til land som kan gi dem sikkert og varig opphold.

Innlandet Arbeiderparti vil:

- At Norge ikke legger til rette for brudd på menneskerettigheter og flyktningkonvensjonen gjennom avtaler med tredjeland for å hindre at asylsøkere kommer til Norge.
- At alle voksne og barn med beskyttelsesbehov får samme rettigheter i Norge og at vi derfor beholder dagens regelverk for subsidiær beskyttelse.
- At Norge ikke inngår, eller støtter, returavtaler med land som har grove brudd på menneskerettighetene.
- At UNCHR's anbefalinger om hvilke flyktninger landene skal ta imot følges, og at mottakerland ikke kan sette krav til utdanning, arbeidserfaring og lignende.
- At solidaritetspotten skal komme i tillegg til bistandsbudsjettet, ikke innenfor samme økonomiske ramme.
- At mindreårige asylbarn sine søknader prioriteres, og skal vurderes innen tre måneder.
- At Norge fastsetter antall kvoteflyktninger i nær dialog med FNs høykommissær for flyktninger, og må i størst mulig grad imøtekomme FNs anmodninger.

419 Kamp mot atomvåpen

420 Innlandet Arbeiderpartiet er dypt bekymret for risikoen som atomvåpen utsetter oss for. Vi
421 mener arbeidet for en atomvåpenfri verden må bli en viktigere del av norsk utenrikspolitikk
422 enn det som er tilfelle under dagens regjering, og vi slår fast at atomvåpen utgjør en
423 potensiell trussel mot hele menneskehetens eksistens.

424 Det er uakseptabelt at arbeidet for nedrustning og ikke-spredning nærmest har stoppet opp. I
425 stedet ser vi at atommaktene fornyer sine arsenaler, og at nye taktiske atomvåpen varsles
426 utplassert. Tidligere inngåtte nedrustningsavtaler brytes og sies opp. Mengden atomvåpen
427 og manglende framdrift for nedrustning av de store arsenalene øker risikoen for at de enten
428 brukes, spres til nye land, eller at det skjer uhell med enorme humanitære konsekvenser.
429 Arbeidet med ikke-spredning svekkes også ved at nedrustningsforpliktelsene i Ikke-
430 spredningsavtalen (NPT) ikke etterfølges.

431 Å avskaffe atomvåpen må være en prosess som forplikter alle de land som har atomvåpen.
432 Dersom NATO skulle skrinlegge sin egen kjernefysiske avskrekking uten at
433 kjernevåpenstater utenfor alliansen gjorde det, ville dette gjøre oss sårbare og skape en
434 farlig strategisk ubalanse. Innlandet Arbeiderparti krever at Norge bruker vårt NATO-
435 medlemskap til å være en pådriver for global avspenning, nedrustning og nedbygging av
436 verdens kjernevåpenarsenal med siktemål om å avskaffe og forby slike våpen globalt.

437 Norge har i praksis hatt et eget nasjonalt atomvåpenforbud i over 60 år etter at Einar
438 Gerhardsen på et NATO-toppmøte i Paris i 1957 fastslo prinsippet om «ingen atomvåpen på
439 norsk jord». Innlandet Arbeiderparti mener at denne politikken har tjent Norge godt.

440 NATOs mulighet til troverdig avskrekkelse tilsier at alliansen ikke ensidig kan gi opp
441 kjernevåpen så lenge andre har dem. NATO er avgjørende for Norges sikkerhet, og den ville
442 blitt tilsvarende svekket hvis NATOs evne til avskrekkelse ikke var troverdig. En balansert
443 kjernevåpennedrustning og rustningskontroll krever forhandlinger som bare kan fremmes ved
444 å inkludere atomvåpenmaktene, hvilket ikke er fremgangsmåten FN-konvensjonen mot
445 atomvåpen baserer seg på.

446 Innlandet Arbeiderparti mener norske myndigheter må arbeide aktivt for balansert og
447 gjensidig atomnedrustning innen rammen av Ikke-spredningsavtalen, med et langsiktig mål
448 om et internasjonalt forbud mot kjernevåpen. Vi konstaterer at traktatsteksten bryter med
449 prinsippet om at nedrustningen skal være balansert og gjensidig, men tvert imot legger opp
450 til at ett og ett land skal slutte seg til traktaten, altså en ubalansert og ensidig nedrustning. At
451 NATO-land ensidig skulle slutte seg til traktaten mens andre atomvåpenstater beholder sine
452 kjernevåpen, ville derfor både være i strid med prinsippet om balansert og gjensidig
453 nedrustning og risikerer dessuten å medføre en mer ubalansert og ustabil
454 sikkerhetssituasjon i våre nærområder.

455 Innlandet Arbeiderparti:

- 456 • Krever at Norge intensiverer arbeidet for en atomvåpenfri verden.
- 457 • Mener at å avskaffe atomvåpen må være en prosess som forplikter alle de land som
- 458 har atomvåpen.
- 459 • Krever at Norge bruker vårt NATO-medlemskap til å være en pådriver for global
- 460 avspenning, nedrustning og nedbygging av verdens kjernevåpenarsenal med
- 461 siktemål om å avskaffe og forby slike våpen globalt.
- 462 • Mener norsk forsvarspolitikk fortsatt skal bygge på prinsippet om «ingen atomvåpen
- 463 på norsk jord».

- 464 • Mener norske myndigheter må arbeide aktivt for balansert og gjensidig
465 atomnedrustning innen rammen av Ikke-spredningsavtalen, med et langsiktig mål om
466 et internasjonalt forbud mot kjernevåpen.
- 467 • Sier nei til en ubalansert og ensidig nedrustning der NATO-land som Norge ensidig
468 slutter seg til FN-traktaten mens andre atomvåpenstater beholder sine kjernevåpen,
469 fordi det er i strid med prinsippet om balansert og gjensidig nedrustning og medfører
470 en mer ubalansert og ustabil sikkerhetssituasjon i våre nærområder.